

BREXIT ȘI INFLUENȚA SA ASUPRA ROMÂNIEI

Ideea creării Europei Unite a existat încă din Antichitate, de pe vremea Imperiului Roman. Pe la 1800 aceeași idee era vehiculată în Imperiul Austriac.

În secolul al XIX-lea (1849) scriitorul francez Victor Hugo a lansat ideea creării „Statelor Unite ale Europei”, „în care toate națiunile continentului se vor uni într-o societate supremă și vor forma o frăție a Europei, fără a pierde caracteristicile remarcabile ale identității lor”.

După Primul Război Mondial, ideea Europei Unite revine și în 1938 ministrul de externe al Franței, Aristide Briand, devine președintele Comisiei de Studiu pentru Uniunea Europeană, creată de Adunarea Națiunilor Unite. Evenimentul de pe continent împiedică însă realizarea acestui proiect.

„Noua Ordine” în Europa, anticipată de naziști, nu se concretizează nici ea.

După cel de-Al Doilea Război Mondial, prim-ministrul Marii Britanii, Winston Churchill, reiterează ideea lui Victor Hugo, de creare a „Statelor Unite ale Europei”. La inițiativa lui Jean Monnet, șef al Organizației Naționale a Planificării din Franța, și a lui Robert Schuman, ministru de externe al Franței, ia ființă în 1952 Comunitatea Economică a Cărbunelui și Oțelului, prin care producția de cărbune și oțel a Franței și a Germaniei urma să fie administrată de acest organism comun. La acest proiect s-au alăturat Italia, Belgia, Olanda și Luxemburg. Prin Tratatul de la Roma din 1957, cei șase pun bazele Comunității Economice Europene (CEE) și ale Comunității Europene a Energiei Atomice (EURATOM). Măsurile cu caracter economic, social și politic preconizate promovau o politică generală a economiei de piață deschise, în care concurența să fie liberă. Dacă Tratatul de la Roma a constituit baza juridică a Uniunii Europene prin care s-a instituit piața comună, prin Actul Unic European din 1987 se trece la realizarea pieței unice, a unei politici comune și a coeziunii economice și sociale. Comunitatea Europeană devine Uniunea Europeană în 1993 când prin Tratatul de la Maastricht se vorbește de cetățenia europeană și uniunea economică și monetară. Moneda unică europeană intră în circulație în 12 state europene în 2002 și se creează, astfel, Zona Euro din care lipsesc însă Marea Britanie, Danemarca și Suedia. Tratatul de la Nisa din 2003 este axat pe reforme instituționale și pe elaborarea proiectului Constituției Europene, finalizată la Consiliul European de la Roma din 2004.

Noul Tratat de la Lisabona din 2007 prevede o ameliorare a caracterului democratic al UE, dar și o extindere a competențelor Parlamentului UE care are puteri sporite în domeniul adoptării legislației, al bugetului și al aprobării acordurilor internaționale. Strategia Europa 2020 trasează dezvoltarea UE pe următorii zece ani, după izbucnirea crizei din 2008.

Ce vedem astăzi? O Uniune Europeană în dezvoltare. O veche democrație care se delimitează, în mod explicit, de UE, o Germanie puternică și autoritară, o serie de state naționale derutate, în așteptare. O Românie uimită și anesteziată, în același timp. Privirea retrospectivă asupra constituirii și procesului de integrare a statelor membre ne arată că Marea Britanie a respins în 1957 invitația de a face parte din Comunitatea Economică Europeană, apoi la semnarea Tratatului de la Maastricht

a negociat opțiunea de a renunța la uniunea monetară și politica socială - atitudinea sa fiind întotdeauna oscilantă, existând de-a lungul întregului proces de integrare divergențe între UK și UE. Brexit-ul pare, mai degrabă, un final așteptat. Este ceea ce se vede la nivel politic.

Singura certitudine pe care o trăiește UE este că o nouă eră politică se deschide, cu consecințe pe toate planurile economicosociale, ale relațiilor diplomatice și ale strategiilor de dezvoltare și de securitate. Nu ne-am propus să facem o analiză post-Brexit a situației Marii Britanii, care cu siguranță știe ce dorește în continuare, cel puțin din punctul de vedere al strategiilor politici ai acestei țări. În ceea ce privește cetățenii, referendum-ul le-a oferit un instrument democratic perfect, și atât.

Dar „efectul fluturelui” se pare că lucrează din plin în întreg spațiul european sau, mai simplu spus, bătaia aripilor unui fluture la Londra poate duce la declanșarea unui uragan la Bruxelles? Ideea Uniunii s-a născut ca o utopie frumoasă, dar premisele sale reale au deschis, pe parcurs, drumuri sinuoase și contradictorii.

Ca mare putere economică și ca veche democrație, Marea Britanie n-a putut accepta reglementarea strictă și subordonarea instituite de Bruxelles. Brexit-ul pare, mai degrabă, un final așteptat mai devreme sau mai târziu. Privirea retrospectivă asupra formării Uniunii Europene ne arată că Regatul Unit a respins în 1957 invitația de a face parte din Comunitatea Europeană, iar ulterior, la semnarea fiecărui tratat, și-a negociat opțiunile. Și mai mult, nu a adoptat moneda euro și nu a ratificat Constituția Europeană. Reglementarea bruxeleză a venit în contradicție cu dereglementarea practică de elitele așa-numitului Consens de la Washington, cu doctrina sa medieval-monetaristă.

Pe de altă parte, proiectul european s-a transformat dintr-o „frăție a Europei” într-un produs exclusiv birocratic la care statele nu au voie la reacție socială, economică, culturală. De fapt, lipsește proiectul și etosul. Quod erat demonstrandum! Supusă unui dublu proces, de integrare accelerată reglementată și de globalizare, ambele generatoare de crize, Europa a clacat. Și a eșuat cel puțin pentru moment, pentru că n-a înțeles că între dorința de înăvuițire și control a elitelor și iluzia unei Europe a popoarelor există o mare prăpastie. Pragmatismul neoliberal englez le-a oferit britanicilor de rând instrumentul democratic perfect - referendumul, pentru ca elita politică să-și continue drumul.

România se află în Europa, în Europa geografică, dar și în Europa re-inventată politic, Uniunea Europeană. Ce se va întâmpla cu proiectul Uniunii Europene, ce se va întâmpla cu statele naționale membre - sunt întrebări, deocamdată, fără răspuns.

Este limpede că Marea Britanie se va re poziționa la nivel global, dar și european. Germania și Franța nu au de ales decât să se reconcilieze și să găsească discursul potrivit pentru coagularea forțelor UE. Idealul Europei Unite rămâne, dar trebuie fundamentat pe alte valori și pe o altă atitudine față de statele naționale.

Pentru România, Brexit-ul este momentul adevărului. Un moment al reflecției și al regrupării. Dacă Europa nu va mai fi cum a fost, nici România nu va rămâne cum a mai fost.

Suntem obligați să avem o strategie de dezvoltare pe termen mediu și lung care, pe de o parte, să ne ferească de pericolul izolării, iar pe de altă parte, să ne confere un statut mai sigur și o cvasiindependență economică și energetică, în primul rând. Pe termen scurt, impactul Brexit-ului asupra României va fi unul contextual, dependent de deciziile luate la Bruxelles.

O nouă paradigmă pentru Uniunea Europeană înseamnă o nouă paradigmă de dezvoltare pentru România.

Dr. ROSEMARIE HAINES